

Ако сте нововработени, вашиот работодавец треба да ви даде примерок од Fair Work Information Statement (Изјава со информации од Fair Work) пред да започнете да работите, или колку што е можно поскоро откако сте започнале да работите. За информации кои ќе бидат соодветни за вас, пријавете се за да отворите електронска сметка на www.fairwork.gov.au/register, или телефонирајте на **Fair Work Infoline** на **13 13 94**.

▲ Минимални права и привилегии

Вработените лица во Австралија имаат право на основни права и заштитни мерки на работа. Ако сте вработени во организација за која важат националните закони за работни односи, овие заштитни мерки ги вклучуваат минималните стапки на исплата и правата кои се познати како National Employment Standards. Исто така, можеби сте заштитени со некоја модерна работна спогодба или договор за работни односи во одредената стопанска гранка, кои може да ви обезбедат повеќе привилегии.

Исто така, можете да потпишете договор или спогодба со вашиот работодавец. Договорите може да вклучуваат дополнителни услови на вработувањето, меѓутоа тие не можат да нудат помалку права од минимални права кои ви следуваат според National Employment Standards или важечката работна спогодба или договорот за работни односи во одредената стопанска гранка.

▲ Минимални стапки на исплата

Вашата минимална стапка на исплата обично е утврдена со работна спогодба или договор за работни односи во одредената стопанска гранка. Ако вашата работа не е заштитена со модерна работна спогодба или договор за работни односи во одредената стопанска гранка, вие сепак имате право да ја добивате барем националната минимална плата која, од 1 јули 2018, изнесува:

- \$18.93 на час за возрастни вработени лица кои работат со полно и скратено работно време
- \$23.66 за возрастни вработени лица кои работат на повик.

Националната минимална плата се разгледува годишно. Можете да најдете колку изнесуваат вашите минимални стапки на исплата ако го користите нашиот Pay Calculator на www.fairwork.gov.au/PACT.

▲ Модерни работни спогодби

Повеќето лица во Австралија имаат загарантирани права и привилегии според 122 работни спогодби за стопански гранки или видови на занимања. Спогодбите може да вклучуваат право, на пример, на минимална плата (исплата), дополнителни исплати за работа вон работното време, видови на вработување, флексибилно работно време, работни часови, паузи за ручек и одмор, класификации, надоместоци, надоместок за годишен одмор и права на работникот при отпуштање како технолошки вишок. За да можете да дознаете дали вашите права и привилегии се заштитени со одредена работна спогодба, користете ја алатката Find my award на www.fairwork.gov.au/awards.

▲ Договори за работни односи во стопански гранки

Со договорите за работни односи во стопански гранки се утврдуваат условите на вработување кои може да се применуваат на деловна организација и нејзините работници или на група на деловни организации и нивните вработени. За договорите преговараат ('се пазарат') работодавецот, неговите вработени и застапници на вработените (на пример, синдикален или друг застапник за преговори).

При преговорите за договор мора да се следат одредени правила. Откако Fair Work Commission ќе го одобри договорот за работни односи, тој се спроведува и ги содржи одредбите и условите на вработување кои важат за вашата работна организација.

За информации во врска со склучување, менување или укинување на групни работни договори, посетете ги Интернет страниците на Fair Work Commission на www.fwc.gov.au.

▲ The National Employment Standards (NES)

Со NES се утврдени 10 минимални права на работното место кои важат за сите вработени:

1. Максимална работна недела од 38 часа ако сте вработени со полно работно време, плус 'разумен' број на дополнителни часови на работа.
2. Правото да барате флексибилно работно време.
3. 12 месеци (неплатено) отсуствување од работа за родители и лица кои посвојуваат деца, со право да бараат дополнително отсуствување од 12 месеци.
4. Четири недели платен годишен одмор секоја година (пропорционално ако работите со скратено работно време).
5. Платено отсуствување од работа од 10 дена вкупно секоја година заради болест и како негувател (пропорционално ако работите со скратено работно време), два дена платено отсуствување од работа заради смрт/болест во семејството во секоја дозволена прилика, два дена неплатено отсуствување за негуватели на други лица во секоја дозволена прилика и пет дена неплатено отсуствување од работа заради семејно и домашно насилство (во период од 12 месеци).
6. Отсуствување од работа заради работа во заедницата како поротници или во активности при одредени ургентни ситуации или природни непогоди. Овие отсуствувања се неплатени освен во случај на поротничка должност.
7. Одмор врз основа на долгогодишен стаж.
8. Правото да отсуствувате од работа на државни празници и да ви го исплатат вообиченото работно време за тие денови.
9. Известување за прекин на работниот однос и исплата при отпуштање од работа како технолошки вишок.
10. Правото да ја добиете оваа Fair Work Information Statement ако сте нововработено лице.

Лицата кои се вработени на повик имаат право на некои од правата утврдени со NES, но не на сите. На пример, како лице вработено на повик, имате право на два дена неплатено отсуствување од работа како негувател во секоја дозволена прилика. Исто така, имате право на 12 месеци (неплатено) отсуствување од работа за родители и лица кои посвојуваат деца - со право да барате дополнително отсуствување од работа ако сте работеле редовно и систематски најмалку 12 месеци и очекувате во разумни граници дека ќе продолжете да бидете вработени. Во дополнение, имате право на пет дена неплатено отсуствување од работа заради семејно и домашно насилство во период од секои 12 месеци.

За да прочитате повеќе за правата кои ви следуваат според NES, отидете на страницата National Employment Standards на www.fairwork.gov.au/NES.

▲ Ако се смени сопственикот на деловната организација во која работите

Ако се смени сопственикот на деловната организација во која работите или ако таа се продаде – и новиот работодавец ве вработи во рок од три месеци откако сте прекинале да работите за претходниот работодавец – тогаш некои од вашите права може да се пренесат на новиот работодавец. Можете да проверите кои права ги имате на www.fairwork.gov.au/transfer-of-business.

▲ Флексибилно работно време

Според NES, имате право да барате флексибилно работно време:

- ако сте родител на, или сте одговорни да се грижете за, дете на школска или претшколска возраст
- ако му нудите лична нега, поддршка и помош на друго лице на кое тоа му е потребно затоа што тој/таа има попреченост, болест, ментална болест или е постаро лице со нарушено здравје
- ако имате попреченост
- ако сте на возраст од 55 години или постари
- ако сте жртва на семејно насилство
- ако негувате или нудите поддршка на член од најблиското семејство, или на лице со кое живеете, кое е жртва на семејно насилство, или
- ако се враќате на работа после користење на отсуствување од работа за родители или лица кои посвојуваат деца и сакате да работите со скратено работно време за да можете да се грижите за вашето дете, или детето за кое имате обврска да се грижите.

Вашиот работодавец може да го одбие вашето барање само врз основа на разумна деловна причина. Ако го направи тоа, работодавецот мора да одговори на вашето барање по писмен пат и да ги вклучи причините зошто вашето барање е одбиено.

▲ Флексибилно работно време за поединци

Вие и вашиот работодавец може да преговарате да се измени начинот на кој одредени услови во работната спогодба или договорот за работни односи во вашата стопанска гранка ќе се применуваат во вашата ситуација. Флексибилното работно време организирано за поединци не може да биде услов за вработување – тоа мора да биде искрен избор. За да дознаете повеќе, погледнете под Flexibility (Флексибилност) на работното место на www.fairwork.gov.au/flexibility.

▲ Заштита од дискриминација и други неповолни мерки

Работодавецот не може да преземе 'неповолна мерка' против вас за одредени причини. Оваа заштита важи за вработените на повик, вработените со полно работно време и вработените со скратено работно време.

Во неповолните мерки може да се вклучат следните работи: да ве отпуштат, да одбијат да ве вработат, да ве сменат на пониска позиција, или да постапуваат со вас различно заради дискриминација. На пример, заштитени сте од преземањето на неповолни мерки против вас ако поднесете жалба до организација како што е Fair Work Ombudsman, или ако земете одмор заради лични причини или ако побарате флексибилно време, или ако го користите вашето право за слободно здружување (вклучувајќи го правото да станете или да не станете член на синдикатот).

Исто така, имате право на заштита од противзаконска дискриминација врз основа на вашата раса, боја на кожата, пол или возраст; како и право на заштита од непотребно влијание или вршење притисок од страна на вашиот работодавец за склучување на договор во врска со вашите права на работа.

Ако вашиот работодавец презел неповолни мерки против вас, се однесувал дискриминаторски кон вас или вршел непотребен притисок врз вас, можете да побарате помош од the Fair Work Ombudsman или Fair Work Commission. Ако ве отпуштиле од работа, тогаш може да се применуваат строги временски рокови, затоа осигурете се да поднесете молба до Fair Work Commission **во рок од 21 ден од датумот кога сте добиле отказ**. За повеќе информации, отидете на Интернет страниците на Fair Work Commission на www.fwc.gov.au.

▲ Престанок на работниот однос

До престанок на вашиот работен однос може да дојде заради повеќе причини – ако дадете отказ, ако добиете отказ како технолошки вишок или ако добиете отказ од работодавецот. За да дознаете повеќе, прегледајте ја Интернет страницата Ending employment (Престанок на работниот однос) на www.fairwork.gov.au/ending-employment.

Кога ќе ви престане работниот однос, треба да ги добиете сите неисплатени износи или неискористени права што ви следуваат, вклучувајќи исплата на неисплатени плати како и користење на неискористен годишен одмор и одмор врз основа на долгогодишен стаж.

Ако сметате дека неправедно сте добиле отказ, тогаш можете да поднесете молба до Fair Work Commission во рок од **21 ден од датумот кога сте добиле отказ**. Постојат правила во врска со поднесувањето на молба, вклучувајќи минимални временски периоди на вработување, строги рокови за поднесување на молба и посебни правила за малото стопанство. За повеќе информации, отидете на Интернет страниците на Fair Work Commission на www.fwc.gov.au.

▲ Право на влез на работното место

Носител на дозвола, често синдикален службеник, може да влезе на работното место со цел:

- да разговара со вработените чии работни интереси има право да ги застапува организацијата на носителот на дозвола
- да испитува сомнителни прекршоци на законите за работни односи
- да испитува сомнителни прекршоци на законите за здравје и безбедност на работа, при што тој мора да се придржува до одредбите за влез на работното место според законите за здравје и безбедност на работа.

Носителот на дозвола мора да се придржува до специфични барања, на пример, да го извести работодавецот однапред и можноста да прегледува или копира одредени документи. За носителот на дозволата, неговата организација и вашиот работодавец важат строги ограничувања во врска со доверливоста на лични податоци.

▲ Fair Work Ombudsman

Fair Work Ombudsman е независна, законска агенција која промовира складни, продуктивни и кооперативни работни односи во организациите и обезбедува да се почитуваат австралиските закони за работни односи. Fair Work Ombudsman нуди сигурни и навремени информации за законите за работни односи во Австралија, како и помош при решавање на спорови на работното место.

За повеќе информации во врска со Fair Work Ombudsman, посетете ги Интернет страниците www.fairwork.gov.au или телефонирајте на **13 13 94**.

▲ Fair Work Commission

Fair Work Commission е национален трибунал за работни односи во Австралија, кој е одговорен постојано да ги заштитува минималните плати и услови на вработување, и изведува низа други функции на работното место во врска со многу работи, вклучувајќи склучување на работни договори, заплашување на работното место и неправедни откази. За повеќе информации во врска со Fair Work Commission, погледнете на www.fwc.gov.au или телефонирајте на **1300 799 675**.

Fair Work Information Statement ја подготвува и објавува Fair Work Ombudsman во согласност со одредбата 124 од *Fair Work Act 2009*.